SITRA

Johtaja Mari Pantsar, johtava asiantuntija Kari Herlevi 11.3.2016

Vastausosoite: suuri.valiokunta@eduskunta.fi; ympäristövaliokunta@eduskunta.fi
Viite: Eduskunnan suuren valiokunnan ja ympäristövaliokunnan kirjallinen lausuntopyyntö 9.2.2016

Asia: E 88/2015 vp Valtioneuvoston selvitys: Kierto kuntoon - Kiertotaloutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä kiertotaloutta koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan. Otamme kantaa erityisesti siitä näkökulmasta, mitä tekijöitä tulee tarkentaa EU:n toimintasuunnitelman toimeenpanossa ja miten parhaiten edistää kasvua ja kestävää hyvinvointia Suomessa kiertotalouden avulla.

Euroopan komission julkaisema kiertotalouden edistämisohjelma sisältää tärkeitä linjauksia työllisyyden, yritysten kilpailukyvyn ja luonnonvarojen kestävän käytön parantamiseksi. Kiertotalouspaketin tahtotila on selkeä ja tervetullut Euroopan kilpailukyvyn parantamiseksi resurssitehokkuuden avulla.

Kiertotalouteen siirtyminen on väistämätöntä myös ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta ja Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmastonmuutosta ei hillitä ilman resurssien viisasta käyttöä. Sitran mielestä ilmastonmuutos ja uusiutuvan energian hyödyntäminen eivät näy riittävästi kiertotalouspaketissa. Näitä kahta asiakokonaisuutta: kiertotaloutta ja ilmastonmuutoksen hillintää, ei voi tarkastella siiloissa.

Uusi paketti tarkastelee kiertotaloutta edellistä ehdotusta monipuolisemmin, mutta lisää konkreettisia kannusteita tarvitaan. Esimerkiksi selkeät indikaattorit, verotukselliset kannusteet ja investointien rahoitusmekanismit vauhdittaisivat siirtymistä kohti kiertotaloutta. Lisäksi tarvitaan nopeasti konkreettisia kannusteita ja velvoitteita ohjaamaan yritysten innovaatiotoimintaa, kuluttajien käyttäytymistä sekä julkisia hankintoja.

Vasta viime aikoina kiertotalouden mahdollisuuksia on ryhdytty selvittämään laajamittaisemmin ja eri toimialat ovat kiinnostuneita sen tarjoamista mahdollisuuksista ja käytännön kokeiluista. Suomessa tätä lisätiedon tuottamista on aloittanut muun muassa Sitra.

Sitra on jo aiemmin arvioinut, että Suomessa kiertotalous voisi tuoda vähintään 2-3 miljardin euron vuosittaisen arvon lisän vuoteen 2030 mennessä. Kiertotalouspaketti on selkeä signaali yrityksille investoida kiertotalouden alueelle. Potentiaalisimpia alueita Suomessa ovat jakamistalous&second hand kauppa, konepajateollisuus, ravinteiden kierto, rakennusala, metsäteollisuus ja ruokahävikin minimointi. Sitran selvitykset ovat osa Euroopan laajuista selvitystöiden verkostoa. Selvityksillä pyritään hahmottelemaan kiertotalouden näkymiä eri toimialoilla ja mahdollistamaan kokeiluja, joiden avulla saadaan todellista tietoa eri mallien toimivuudesta ja kannattavuudesta. Lisää tieteellistä tutkimusta ja kokeiluja tarvitaan muutoksen vauhdittamiseksi. Sitra on valmistautunut erityisesti kiertotalouden kokeilujen käynnistämiseen Suomessa päätöksentekijöiden tueksi.

Sitra on käynnistänyt kansallisen kiertotalouden tiekartan laatimisen yhteistyössä ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Tiekarttaan linjataan tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet, joiden avulla Suomesta tulee kiertotalouden kärkimaa vuoteen 2025 mennessä.

Tiekartassa kiertotaloutta tarkastellaan kilpailukyvyn, kasvun, investointien, työpaikkojen sekä ekologisen kestävyyden näkökulmasta. Tiekartta tulee olemaan selkeä ehdotus siitä, miten yritykset ja niitä tukevat alat Suomessa siirtyvät kohti kiertotaloutta. Miten Suomen talous ja yritykset pystyvät

käytännössä hyödyntämään kiertotalouden mahdollisuudet niin, että taloudellinen lisäarvo saavutetaan ja minkälaisia toimenpiteitä Suomessa tarvitaan hallinnollisten pullonkaulojen ratkaisemiseksi. Tiekartassa tullaan esittämään toimia, jotka ovat heti toimeenpantavissa sekä strategisen tason toimenpiteitä, jotka edellyttävät pitempiaikaista sitoutumista sekä poliittisia linjauksia.

Tiekartassa identifioidaan myös poliittisesti ja lainsäädännöllisesti suotuisa toimintaympäristö sekä teknologisia ratkaisuja. Työssä tunnistetaan myös parhaita käytäntöjä maailmalta. Osana tiekarttatyötä tunnistetaan toimenpiteiden vastuutahot sekä laaditaan toimeenpanon aikataulu ja määritellään mittareita, joiden avulla toimenpiteiden edistymistä voidaan seurata. Tiekartan rinnalla toteutetaan nopeita kokeiluita, joilla kirkastetaan ja konkretisoidaan uusia kiertotalouden toimintamalleja. Tiekartassa tulee olemaan eri tarkastelunäkökulmia kuten esimerkiksi yritykset, hallinto, kunnat&kaupungit ja eri toimialat.

Tiekartta laaditaan työprosessissa, johon sisältyy asiantuntijahaastatteluita, roundtable keskusteluja ja taustaselvitys, joka tehdään maalis-kesäkuun 2016 välisenä aikana. Tiekartta julkistetaan syyskuussa 2016. Sitra kutsuu noin 30 hengen asiantuntijajoukon tiekarttaa laatimaan. Tiekarttaryhmään kutsutaan niin hallinnon, yritysmaailman kuin tutkimuslaitosten edustajia, jotta saadaan poikkiyhteiskunnallinen edustus. Tiekartan ja taustaselvityksen valmistelun yhteistyökumppani on Deloitte Oy, jolla on myös kansainvälistä kokemusta kiertotalouden tiekartoista ja liiketoimintamalleista.

Sitra toivoo, että eduskunnan suuri valiokunta ja ympäristövaliokunta edistävät tiekarttatyössä identifioituja toimenpiteitä.